

Ibi relictam, his unice auertenda *μολυσματι*, ne massam sanguineam impetant, tutandus sanguinis tonus, ne tam facile peregrino fermento subigatur inuertaturque. Prosumt posteriori scopo emmenagoga blanda, vteri purgamenta lustrantia, ex radicibus zedoar. galang. fol. meliss. rosm. anthophyl. croc. Prodest priori Ra bez, cum essentia castorei, elixir. vterino; medio loco se habet elixir proprietatis, vtrique intentioni debitum, tum per se, tum cum Ra bez. mixtum, item essentia myrrhæ balsamica, cum spiritu tartari duplicato parata.

10. Mensum & lactis proportio sequitur sanguinis & seri abundantiam vel defectum. Vtraque non fiunt, nisi cum quadam abundantia respectiua, superfluum quod est indiuiduo, ad hoc impenso. Vtut igitur non sint e diametro opposita, quin dato hoc casu simul stare & dari queant, vt & menses fluant, & lac stillat, quod ipsi in nutricibus succiplenis sæpissime vidimus; Quæcunque tamen ita cient menses, vt superfluitatem illam tollant, viam naturæ alteram ostendunt, vnde lac deficere potest. Hinc obiter notandum in praxi, in nutricibus nunquam citandos menses, quando enim non fluunt, vt id ordinarie quasi fit, indicio est, superfluum illud vnice ad mammas amandari. Adeoque vt lac augmenta proprie dicta non menses cient; sic nec proprie dicta emmenagoga lac augment, quin potius amaritie, tenuitate & dissipante vi sua idem imminuunt.

LIBRI II. SECTIO II. CAPVT XII.

De

Menses sistentibus.

CUm contrariorum eadem, sed opposita sit ratio, cogitis emmenagogis facile etiam licebit noscere menses sistentia, factis nempe & obseruatis contrariis. Hinc, ut ad ea digrediamur, i. *Menses sistentia sunt, que oegustiam suæ turgescentiæ tollunt sanguinis & seri, siue menstruam,*

Fff 2

siue aliam extraordinariam quoque. Non minus scilicet frequenter in praxi occurrit mensium immodicum profluuium, quam suppressio mensium. Licet enim in feminis, quod instar regulæ valet, minus timenda sit sanguinis etiam largior profusio, quod, ob sanguinis serosorem statum, illam præ maribus ferre magis innoxie possint; attamen id non negligendum, tum propter symptomata, lipothymias præsertim urgentes sæpissime, tum in futurum propter inde exorituros morbos, nisi præcaueantur.

Præstant ergo id generatim & proprie talia, quæ motum sanguinis refranant, acrimoniam & impetum exundantem coercent, tenuitatem, fluxilitatem & turgescentiam tollunt, adeoque figunt & congelant. Vno verbo adstringentia, superius iam abunde expolita.

Cum vero *εργασμὸς* hic supponat quantitatem ac respectivam copiam, siue in se & effectiue talem, siue affectiue quoad qualitatem, vnde expansus & rarefactus alueis & poris suis exundat, nec e viis communibus in proprias recipi potest, notandum est in genere, ipsa hæc adstringentia magis deberi posteriori casui, minus priori, vnde obseruauimus in praxi, ad immodicum mensium fluorem pro *εργασμῷ* illo, sine quo nunquam fiunt, nimio tollendo opus esse depletionem quantitatis onerosæ. Depletionem vero optime præstare venæ sectionem in brachio, non in pedibus, quæ & diuinum est tunc remedium, & nisi administretur hæc ipsa, tantum abest, vt adstringentia sola profint, vt potius non raro maiorem fluxum cieant, quatenus constringendo vasa vias minores reddunt, impetum vero quantitati debitum retundere nesciunt. Vt non possunt menses promoueri nisi præsentem quantitate sanguinis sufficiente; ita non sisti nisi absente, quod cuius experienti liquidum erit.

2. *Menses sistunt, quæ sal volatile & sulphur sanguinis intensius rarefacta & expansa, quantum licet, deprimunt & serum concentrant.* Faciunt id acida, austera, & nitrosa quoque, habito saltem ad vteri fibras respectu, præcipue in nitrosis, nam fluxilem reddunt magis sanguinem. Sic vsurpauimus cum successu Ramæis adstringentem vel solam, vel cum Rra corall. remixtam, in-
terpo-

terpolatam cum puluere styptico anodyno, quæ duo vel sola suffecerunt ut plurimum. Sic infusa quoque locum habent ex concentrantibus similibus, quale describit *Rolffucius in ord. & med. comment.* Sic & Ra antiphthifica ad 15. 20. grt. data adstringit menses. Hæc enim & dictam exequentur intentionem, & serum concentrant, quod in omnibus sanguinis fluoribus necessarium est. Interim tamen exterius vires refocillandæ sunt ipsis excitantibus, ut balsamo hysterico, seu salis ammoniaci, aqua apopl. amar. acida & spirituosæ cum castoreo, pennis perdicum accensis &c. si lipothymia, ut sit grauiori casu, ingruant.

Contra ea vitanda sunt strenue, quæcunque sal volatile & sulphur sanguinis adaugere vel rarefacere magis possunt, ut vinum, aromata, adeoque tenuium partium, motus ipse, quæ frequentissime & exuscitant & propagant affectum. Addi prioribus etiam possunt portiones diluentes & temperantes, qualis est *Sylbia-na* ad omnes hæmorrhagias communis, ex aqua v. g. centin. burf. past. torment. plantag. cum corall. præparat. lat. hæmat. sang. drac. laud. opiat. $\frac{1}{2}$ & sirup. myrtin. subinde cochlear vnum vel alterum dâdo.

3. *Menses sistunt quæ & sanguinem concentrant, & archæum, tonum & villos uteri robôrant placantque.* Certum est & menses immodicos fieri non solum sanguinis, sed & uteri culpa, quatenus non retinet, sed plus iusto hiat, & *διαστομωσις* eius naturalis plus quam par est continuatur; tum sanguinis transeuntis culpa antecedente, tum debilitate consequente maiori. Patiuntur mensium fluxum immodicum scorbuticæ & hypochondriacæ frequentissime, quorum serum acrius est, sanguis vero minus glutinosus & glutinosus, unde ad *pelas* transit nec propriis illis particulis viscidis aditum sibi, uti alias solet, præcludit.

Not. hoc loco, duplicem occurrere in praxi mensium fluxum immodicum, vnum continuatum & velut ordinarium productum, ubi tempus longius & quantitas maior egeritur; alterum impetuosi. Vidimus inter alias & curauimus fœminam, iamdum senescentem, quæ sæpius, plurium tamen mensium interuallo mensibus non visis, hinc simul & semel

Eff 3. vastissi-

vastissimam quantitatem sanguinis profundebat, vnde totum corpus, facies, manus & pedes albissima & omni quasi sanguine exhausta apparebant; idque iterum fiebat, quando onerabatur superfluitate regenerata corpus, saltem respectiua.

Profunt hunc in finem, præter adstringentia, simul traumatica, vnde instar omnium est, puluis stypticus noster. Propinari etiam potest vtiliter essentia traumatica, & vnguentum comitissæ ad pubem & dorsum applicatum prodest, & fragaria pubi applicata. Memorauimus etiam alibi euporiston ad menses immodicos ex centinodio. Cumque martialia insigniter sanguinem roborant, præ aliis ex vfu sunt. Hæc nempe singula archeum roborant, vasa nimis hiantia, laxa, erosa, patula constringunt, glutinant & firmit. Spectant huc & balnea, roborantia & exiccantia, sed infidum præsidium, nisi præseruandi sine, extra tempus fluxus, quod fere magis valet de diutius interpolatis mensibus, quam alio casu. Solet enim fere repetitione citiori hoc profluuium molestum esse, ita vt & singulis mensibus quasi bis reuertatur, & longius siue per plures dies duret. Vfi etiam sumus aliquando liquore styptico ipso, loco pessi cum linreamine adhibito.

4. *Menses sistunt sæpe non tam adstringentia, quam aperientia, licet improprie & per accidens.* Aperientia scil. in sua latitudine, quatenus & amurcam venarum fracidam abstergunt, erodentem ac findentem acrimoniam scorbuticam, & limo exterso angustatum prius spatium dilatant, ut liberius in alueis decurrens sanguis non cogatur ad exundandum, exceptis aloeticis, & quæ menses proprie mouent; myrrhatis, crocatis, elixir proprietati &c. Non raro enim ab obstructionibus vasorum mesaraicorum sanguis ferocit magis, & exitum per loca alias consueta affectat. Hinc in grauiori & solenniiori malo vtile & necessarium deprehendimus (1.) vti martialibus, in forma sicca & humida, puluere cachectico, M. S. antisc. martiali, Ra. Cydon. arcano tartari martiali, Ra martis solari dicta & aliis anti-scorbuticis temperatoribus. (2.) Adhibuimus purgantia ipsa, ad serum degyar ualde deplendum; nisi enim serum corrigatur, frustra est curatio omnis. Vna causa præcipua morbi est in sero

fero acriori; vna cura præcipua, in hoc mitigando, concentrando, diuertendo & euacuando. Nec timendum est, purgantibus huius fluxum excitatum iri, modo extra tempus paroxylmi dentur, nec sint hæmagoga, colocynthiaca &c. (3.) quin & sudorifera vtilissima eo casu sunt, ex antimonio martiali cacheect, bezoard. Alio diaphoret. bezoard. minerali, terra lemn., cornu cerui philosophi &c. Hoc nisi fiat, frustra sunt adstringentia, non ablata scilicet causa materiali, & stimulo illo perpetuo. (4.) Nec fonticuli eo casu sunt de nihilo, exitum sero quantitate & motu cum primis peccanti largientes.

5. *Menses sistunt, licet itidem improprie, sætum roborantia in grauidis.* Instar regulæ nempe est, quodcumque in grauidis fluunt menses, excepto plane extraordinario casu singularis *idiosyncrasia*, & abundantia, tunc vel fœtum actu debilem esse, vel talem futurum. Eo casu ergo frustra itidem fuerit, solis adstringentibus vti, vel opiatibus, sed ipse fœtus vel roborandus est, vel tutandus, vt Ra & pulv. corall. medicamentis cordialibus, perlis, ebore præp. aqua cinamom. boragin. melissæ, balsam. embryonum, præcipue exterius quoque, ne dimittat de se alimentum debitum, & hinc fatiscat & marcescat.

Eodem casu quoque laudatissima est venæsectio, quæ hinc in mediis mensibus, imo etiã vltimo quandoque locum habet, licet quoad repetitionem illam cauto opus sit. Seruauimus hoc pacto spem vteri integram non semel. Mensis octauæ initio fœmina primaria mensium eruptionem sentiebat, cum metu abortus. Facta venæsectione, & interius propinatis roborantibus temperatis & stypticis, fœtus restitit quatuor integras hebdomadas, saluus hinc editus & incolumis. Alia vomitu cruento laborans vltimo mense, facta V. S. in brachio, breui post felicissime enitebatur infantem, adhuc dum in viuis existentem.

6. *Fluori albo primario abstergentia & roborantia (lympham,) secundario astringentia conueniunt.* Obiter nempe & de illo dicere voluimus, ne vel confundatur eiusdem curatio cum cura mensium; vel menses decolores, albiue cum fluore albo, siquidem omnino differunt, & antecedendo, consequendo, concomitando

tando menses, quod variat, manifesto offendit, non in mensibus sed alibi quærendam esse fontinam hanc, nempe in glandulis, in lymphâ vteri ichoreſcente. Optime profunt hinc succinata siue pulueris forma, cum ebore præp. lapid. cancrorum, corall. caſtor. siue eſſentiæ cum bezoardicis, eſſentia lignorum, anodyna &c. Curauimus aliquando fluorem hunc solo magisterio oculorum cancrorum, cum oleo anisi, item elixir vterini aliquibus doſibus. Eodem spectat roſmarinus & ſimilia, ſeri vigori reſtituendo debita.

LIBRI II. SECTIO II. CAPVT XIII.

De
Lac audentibus & minuentibus.

DE lactis prouentu augendo & minuendo dicturis operæ pretium videtur quædam pauca ex phyſiologicis ſupponere, v. g. (1.) lactis præſentem prærequirere in corpore abundantiam alimenti indiuidualis, non minus ac menses, quæ niſi adſit vel procuretur, lac produci vterius nequit, vnde ſi vigiliis, mœre, inedia abſumatur corpus, lac ſuppedit minus.

(2.) Lac eſſe nil aliud, quam ſerum chyloſum, ſeri & ſanguinis alius materiam, huc, fermenti glandoſi & tubulorum ſecretoriorum beneficio, impenſam alii ſcopo, vt alteri nempe datur, citra ipſius indiuidui vſum proprium.

(3.) Lammæ ex infinitis glandulis conſtare, iisque minoribus, vulgo conglomeratis dictis, & ordinarie lympham ad cor diſpenſare magis, ad lactis vero productionem opus eſſe excitatio, ſiue impulſu, ſiue fermento actuali. Eſt illud partim internum, naturæ motus, vt alatur fœtus iam in lucem editus, qui finis vnicus eſt, ceſſante vero eodem, etiam lac ceſſat, & ceſſare debet. Hinc plura *Φυſιολογικα* poſſunt illuſtrari, inprimis grauidas